

Eżami għad-Dhul
fl-Ewwel Sena tal - *Junior Lyceum*

2008

STUDJI SOĊJALI

TIKTEB XEJN F'DAN L-ISPAZJU

- A. Ikteb VERU jew FALZ hdejn dawn is-sentenzi fuq l-Assedju l-Kbir ta' l-1565 u l-Jiem Nazzjonali ta' Malta. (1 x 8 = 8 marki)

Numru	Sentenza	Veru jew Falz
1.	L-Ordni ta' San Ġwann qatt ma kienet għadu tat-Torok.	
2.	Fost il-fortifikazzjonijiet ta' Malta fl-1565 kien hemm Forti Sant'Anglu, Forti San Mikiel u Forti Sant'Iermu.	
3.	It-Torok għamlu l-kamp ewlieni tagħhom f'Tignè.	
4.	Kien diffiċli għat-Torok biex iħaffru mini għal taht is-swar minhabba li l-blat kien iebes.	
5.	Fit-8 ta' Settembru l-Maltin ifakkru r-Rebħa ta' l-Assedju l-Kbir (1565) u t-tmiem tat-Tieni Assedju (1943).	
6.	Fis-7 ta' Gunju 1919 f'Malta kulhadd kien kuntent għax kien hawn hafna xogħol u ġid.	
7.	Meta fl-1964 Malta saret stat indipendenti, it-tmexxija ta' l-affarijiet kollha għaddiet f'idejn il-Gvern Taljan.	
8.	Meta Malta saret Repubblika fl-1974, il-Kap ta' l-Istat Malti saret ir-Regina ta' l-Ingilterra.	

- B. Qabbel il-lista A mal-lista B billi tiktib in-numru fil-kolonna tan-nofs. (L-ewwel waħda diġà maħduma.) (1 x 6 = 6 marki)

	Lista A		Lista B
1.	Mezzi ta' komunikazzjoni soċjali		Żvilupp li jsehh mingħajr ma ssir hsara fl-ambjent u li jithalla f'kundizzjoni tajba għal dawk ta' warajna
2.	Ambjent		Diversi ġurnali, stazzjonijiet tar-radju, partiti politiċi
3.	Żvilupp sostenibbli		Oggetti li jintremew u jerggħu jintuzaw
4.	MEPA		Batteriji, acidi, kimiċi
5.	Skart tossiku		Tiddeċiedi dwar proġetti ta' bini li jsiru f'Malta
6.	Pluraliżmu		Dak kollu li jinsab madwarna
7.	Reċiklaġġ	1	E-mail, mowbajl, telefon, ġurnal

Ċ. Aghżel il-kelma jew il-frazi t-tajba u aghmel sing taħtha. (1 x 8 = 8 marki)

1. Terrapien, skart industrijali u skart domestiku jissejjaħ (skart likwidu, skart solidu, reċiklaġġ).
2. Fil- '*Bring-In Sites*' nistgħu narmu (batteriji, annimali mejta, plastik).
3. Biex l-internet jintuża żgur tajjeb, it-tfal għandhom jużawh meta jkunu (weħidhom, mal-ħbieb, mal-ġenituri).
4. Il-mezzi ta' komunikazzjoni soċjali jgħinuna biex (nitlewmu ma' xulxin, inwasslu l-istess messaġġ lil numru kbir ta' ċittadini f'daqqa, naraw ħafna stampi).
5. Il-mezzi ta' komunikazzjoni soċjali f'Malta (ma jeżistux, huma diversi, huma tnejn biss).
6. L-ambjent għandu jieħu ħsiebu (l-gvern, l-gvern u ċ-ċittadin, l-kennies).
7. Biex inżommu l-ambjent nadif irridu (nipproduċu ħafna skart, nipproduċu skart mill-anqas, narmu l-iskart fil-miżbla).
8. Ħafna mezzi ta' komunikazzjoni soċjali (jsaħħu d-demokrazija, jnaqqsu d-demokrazija, ma jhallux effett fuq id-demokrazija).

D. Imla l-vojt b'xi kliem minn dawn li ġejjin biex tkompli l-istorja tal-miġja ta' San Pawl f'Malta. Kull kelma jew frazi tista' tintuża darba biss. (1 x 9 = 9 marki)

(Għajn Rasul, Grieg, isqof, kappillan, gremxula, lifgħa, Ruman, Ġesù, Luqa, laqa', tfarrak, Publiju, maltempata, il-Ġnejna)

Meta Pawlu sar Nisrani u beda jgħallem fuq _____, il-Lhud riedu joqtluh.

Peress li Pawlu kien ċittadin _____, hu appella lill-Gvernatur Festu. Dan

bagħtu Ruma għall-ħaqq. Il-ġifen ta' Pawlu nqabad f'_____ hekk kif telqu

minn Kreta, u ġġarraf f'Malta. Il-Maltin qabbdulhom ħuġġieġa. Meta

_____ velenuza gidmitu, Pawlu ma mietx. Huwa xandar it-twemmin

Nisrani f'Malta, u fejjaq lil missier _____, il-gvernatur tal-gżira. Il-

gvernatur sar nisrani u Pawlu ħatru l-ewwel _____ ta' Malta. Hawn ħafna

postijiet imsemmija għall-ġrajja ta' San Pawl, fosthom il-Gzejjer ta' San Pawl fejn

_____ il-ġifen; _____ fejn jingħad li San Pawl ħareġ l-

ilma mill-blat b'miraklu; San Pawl Milqgħi f'Burmarrad fejn jingħad li Publiju

_____ lil Pawlu; u l-Grotta ta' San Pawl fir-Rabat fejn huwa għex u talab.

E. Fuq il-mappa tal-gzejjer Maltin li tidher hawn isfel:

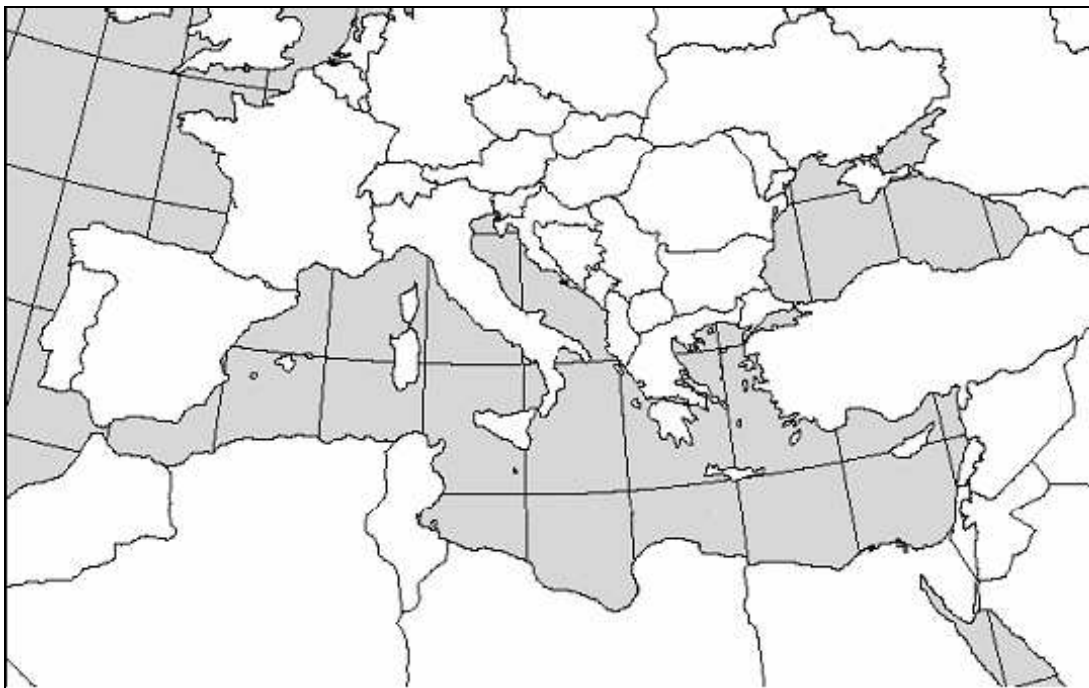
(1 x 6 = 6 marki)

1. Ikteb l-isem ta' l-akbar gżira f' dan l-arċipelagu.
2. Ikteb l-isem tat-tieni gżira ewlenija ta' dan l-arċipelagu.
3. Ikteb l-isem tal-gżira li tinstab bejn dawn iż-żewġ gzejjer.
4. Ikteb l-isem tal-baħar li jdawwar dawn il-gzejjer.
5. Aghmel vleggħa biex timmarka d-direzzjoni ta' pajjiżi oħra fl-Ewropa u semmiha Vleggħa A.
6. Aghmel vleggħa biex timmarka d-direzzjoni ta' l-Afrika u semmiha Vleggħa B.

F. Immarka bin-numri l-ibhra u l-fethiet li ġejjin fuq il-mappa tal-Mediterran:
(1 x 7 = 7 marki)

1. Il-Baħar l-Iswed
2. L-Oċċjan Atlantiku
3. Il-Baħar Mediterran
4. Il-Baħar l-Aħmar
5. Il-Fliegu ta' Ġibiltà
6. Il-Kanal ta' Swejż
7. Id-Dardanelli

Ġ. Wieġeb fil-qosor dawn il-mistoqsijiet fuq il-bini tal-Belt Valletta. (1 x 8 = 8 marki)

1. Fejn kienu joqogħdu l-kavallieri ta' San Ġwann qabel ma nbriet il-Belt Valletta?

2. Agħti raġuni waħda għala l-Belt Valletta nbriet fuq l-għolja Xiberras.

3. Għaliex taħseb li l-aqwa swar inbnew faċċata ta' l-art fejn illum hemm il-Floriana?

4. Min kien il-perit Malti li kompli l-bini tal-Belt Valletta u ppjana hafna bereġ u binjiet importanti oħra?

5. Għaliex kull Lingwa tal-kavallieri kellha l-berġa tagħha?

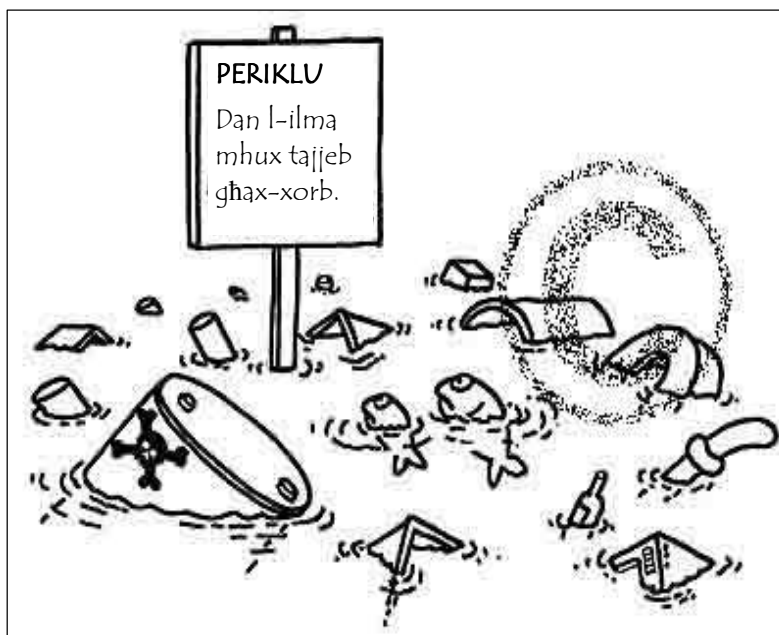
6. Il-kavallieri ta' San Gwann kienu Ospedalieri, jiġifieri infermiera. F'liema bini fil-Belt setgħu jaqdu dan ix-xogħol tagħhom?

7. Liema knisja bnew il-kavallieri biex tkun il-Knisja Konventwali tagħhom?

8. Għaliex il-Belt Valletta għadha importanti anki illum?

G. Hares sewwa lejn l-istampa u wara kompli s-sentenzi.

(1 x 6 = 6 marki)

1. Il-baħar tagħna jithammeġ meta _____

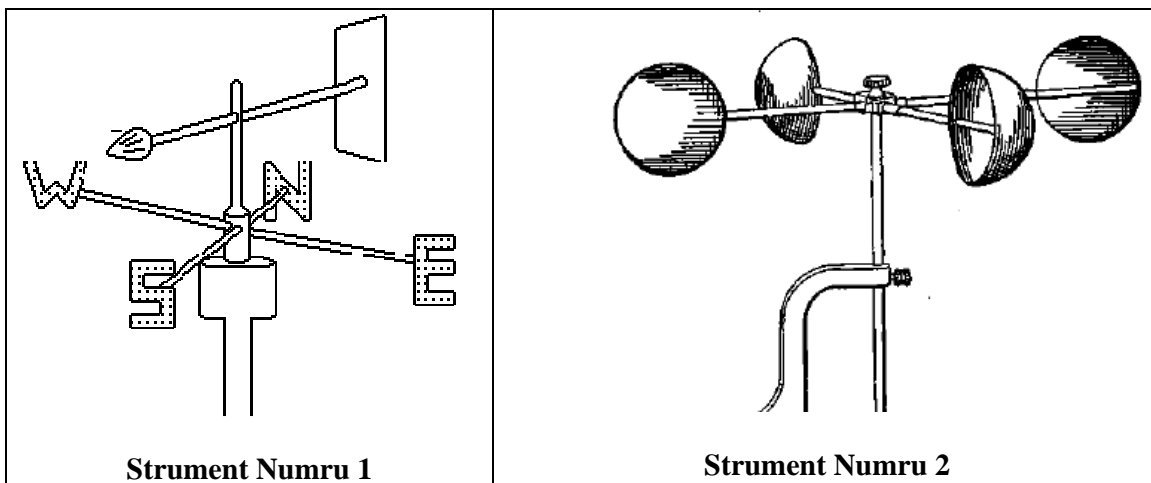
2. L-iskart tagħna fil-baħar jagħmel ħsara _____

3. Mill-iskart nistgħu nagħmlu prodotti tajbin jekk aħna _____

4. Mill-karta użata, bħall-gazzetti, nagħmlu _____

5. Il-ħgieġ miksur jista' jintuża _____

6. Bis-saħħa tar-reċiklaġġ, barra li nagħmlu prodotti ġodda, ikollna wkoll _____

1. Agħti l-isem ta' l-istrumenti tat-temp li jidhru fl-istampi.

Strument Numru 1 _____ (1)

Strument Numru 2 _____ (1)

2. Għalxiex jintuża l-istrument Numru 1?

_____ (1)

3. Għalxiex jintuża l-istrument Numru 2?

_____ (1)

4. Immarka sinjal taht daww iz-**żewġ** irjihat li jgħibu arja iżjed kiesha (nofsinhar, tramuntana, xlokk, majjistral). (2)

H. Aqra dawn is-sitwazzjonijiet u wiegeb il-mistoqsijiet. Aghti opinjoni wahda.
(2 x 4 = 8 marki)

1. Habiba tieghek qed tircievi fuq il-mowbajl messaġġi li jwegġġuha. Int taf min qed jagħmel dan l-att li xejn m'hu xieraq u sabiħ. **Kif tista' tghin lil habiba tieghek f'din is-sitwazzjoni?**

2. Inti, flimkien ma' habibek Pawlu, qed tfittxu fuq l-internet dwar proġett ta' l-iskola. F'hin minnhom, Pawlu ried jidhol f'sit ieħor mhux edukattiv għax kien kurjuż. **Kif se tipperswadi lil Pawlu biex ma jidholx f'sit bħal dan?**

3. Minn sħarriġ li sar mill-istudenti tas-sitt klassi ta' skola primarja partikolari, instab li xi tfal idumu jaraw it-televisin fil-għaxija. Xi subien iħobbu jaraw films vjolenti, filwaqt li xi bniet iħobbu jaraw programmi u films romantici. Inti mistieden/na biex tagħti parir lil dawn l-istudenti. **X'parir tagħtihom lil dawn l-istudenti?**

4. Illum il-gurnata kważi t-tfal kollha jikkomunikaw ma' haddieħor billi jużaw mezzi differenti bħal mowbajl, *e-mail* u oħrajn. **Minn xiex għandhom joqogħdu attenti għal din it-tip ta' komunikazzjoni?**

H. Aqra din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet kollha.

(Total 12-il marka)

Fl-iskola primarja tar-raġal, kien mistieden rappreżentant tal-WasteServ, biex ikellem lit-tfal tas-sitt sena dwar l-iskart. Is-sugġett kien "L-Ambjent". Ir-rappreżentant tal-WasteServ spjegalhom kif għandu jiġi sseparat l-iskart. Dan kellimhom ukoll dwar il-prinċipju tat-3Rs, kif ukoll dwar id-differenza bejn l-iskart domestiku u dak tossiku. Meta t-tfal marru lura d-dar tkellmu mal-ġenituri tagħhom biex jgħallmuhom kif kellhom jisseparaw l-iskart id-dar.

1. Liema huma (bl-Ingliż) il-prinċipji tat-3Rs?

R_____ R_____ R_____ (3)

2. X'inhom x-xogħol tal-WasteServ?

_____ (1)

3. X'nifhmu meta ngħidu skart domestiku?

_____ (1)

4. Agħti **żewġ** raġunijiet differenti għaliex l-iskart tossiku huwa perikoluż.

i. _____

ii. _____ (2)

5. Ikteb **hames** sentenzi fejn turi x'taħseb li t-tfal qalu lill-ġenituri tagħhom dwar kif għandhom jiehdu ħsieb l-ambjent. Kull sentenza jrid ikollha ħsieb differenti.

_____ (5)

I. Spjega għaliex dahlu dawn il-metodi moderni fil-qasam tal-biedja. (2 x 4 = 8 marki)

1. L-użu tal-mutur tal-ħart: _____

2. Is-serer: _____

3. Il-pompi ta' l-ilma: _____

4. L-użu tal-bexx u insettiċidi: _____

J. Immaġina li inti tifla jew tifel ta' hdax-il sena li kont tghix fi żmien it-Tieni Gwerra Dinjija. Semmi xi fatti u ġrajjet li għadew minnhom Malta u l-familja tiegħek minn meta bdiet il-gwerra f'Malta sa dakinhar tal-wasla tal-konvoj ta' Santa Marija. Ikteb paragrafu ta' TMIEN sentenzi. (8 marki)

TMIEM